

CULTURA

El Noucentisme, crucial en la història cultural del país

El primer Simposi Internacional sobre el Noucentisme, organitzat pel Consorci del Patrimoni de Sitges i celebrat entre aquesta localitat i Barcelona, va tancar ahir amb tres conclusions: el paper central que el Noucentisme va tenir en la història cultural del segle XX, la seva extensió territo-

rial en el conjunt del país i la seva visió de futur com a impulsor d'unes estructures culturals d'estat. El conseller de Cultura, Ferran Mascarell, va ressaltar els vincles que es van generar entre nació i estat, i entre cultura i política: "Ningú ha estat tan convençut del paper de la cultura".

ANTONI RIBAS TUR
BARCELONA

Barcelona va ser pionera a l'Estat a acollir una exposició sobre la sida. El 1991, dos anys després que Keith Haring pintés al Raval el mural *Todos juntos podemos parar el sida*, actualment reconstruït a la vora del Macba, l'historiador de l'art Miquel Molins va convidar el col·lectiu canadenc General Idea al cicle d'exposicions que comissariava a l'Espai 13 de la Fundació Joan Miró, titulat *Formes de la dissensió*. Els artistes canadencs van presentar una instal·lació que consistia en un passadís estret fet amb fusta, les parets del qual estaven forrades amb els mateixos colors i la mateixa tipografia de l'obra *Love*, de Robert Indiana. Però en lloc de *love* els General Idea hi van escriure *aids*, l'acrònim de la paraula sida en anglès, per parlar del contagi.

Més de 20 anys després d'aquella mostra, la Fundació Suñol exposa una versió més recent de la mateixa obra dins la mostra *Perfect lovers. Art en temps de la sida*. En aquesta ocasió, la paraula *aids* està estampada en blanc sobre paper blanc i a penes es pot distingir damunt les parets de la sala. Tot i que les lletres són gairebé invisibles, "la sida encara és aquí, el virus és present i és en-

car a un problema global de salut pública", diu Hilde Teerlinck, la comissària de l'exposició i la directora del Fond Régional d'Art Contemporain Nord-Pas de Calais. "Potser ara hi ha medicaments nous que mantenen la malaltia sota control –afegeix–, però és un error pensar que la sida ha desaparegut per complet".

La visibilització d'un drama

Allarg de la història els artistes van representar els estralls de malalties com la pesta, la tuberculosi i la sífilis sovint des d'una òptica "d'avertiment i de càstig", subratlla Molins, l'actual director de la Fundació Banc Sabadell. Però entre aquestes malalties i el virus del VIH hi ha una diferència substancial, perquè "es

va fer conegut com una malaltia que semblava que només colpejava una intel·ligència formada per escriptors, artistes i actors, sobretot gais", explica Teerlinck. "Va ser més tard quan la gent va ser conscient que el virus podia afectar a qualsevol, no només els homosexuals o les persones que prenen drogues –insisteix la comissària–. Aquesta conclusió va ser molt important perquè la gent fos conscient de com es transmet el virus". L'objectiu d'aquestes obres era donar visibilitat i compartir aquest conflicte amb tota la societat. "Fins i tot insistiria en la idea que aquest art es va mantenir sempre en el terreny de l'evocació i la poesia –va afegir Molins– i no en el de la denúncia".

Activisme
Les obres dels anys 80 "eren com un crit de desesperació", diu Han Nefkens

El primer cas de la síndrome es va descriure el 1981. Les obres relacionades amb el VIH i la sida van començar a sorgir pocs anys després en un context de crispació, associades a l'activisme d'organitzacions com ACT UP, que van combatre l'actitud d'ignorància de l'administració Reagan. Gran Fury, la branca artística d'ACT UP –fundada el 1988– va aprofitar mecanismes del disseny gràfic per cridar l'atenció sobre el drama que vivien, missatges breus i contundents com "Silenci=mort" i "Besar no mata: la cobdícia i la indiferència sí", i símbols com el triangle rosa que el règim nazi cosia a la roba dels homosexuals reclosos als camps de concentració. Un any després la fotografia nord-

DIA INTERNACIONAL DE LA LLUITA CONTRA LA SIDA

La sida en l'art: guerrilla, poesia i comprensió

Les imatges encara són una eina per fer visible un problema global

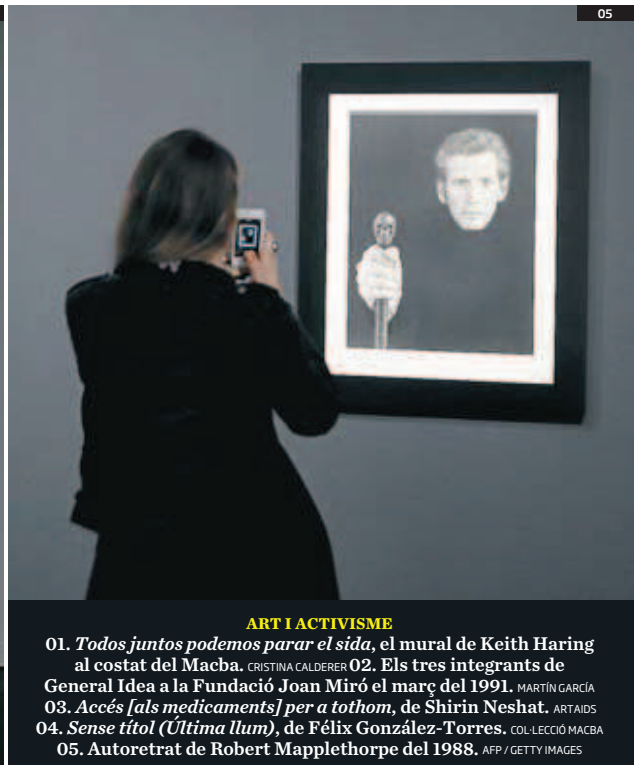
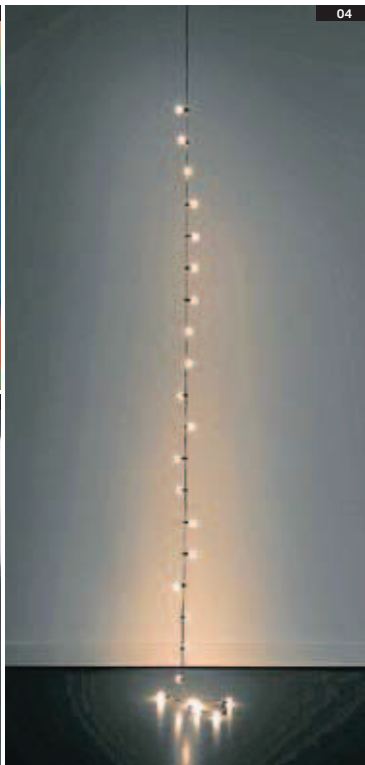
Treuen Alois Brunner de la llista de nazis més buscats

El Centre Simon Wiesenthal ha retirat de la llista de nazis més buscats l'exjermanca Alois Brunner, considerat la mà dreta d'Adolf Eichmann, responsable de la Solució Final. Brunner estava refugiat des dels anys 50 a Síria i se li havia perdut la pista, però es creu que hi va morir de vell a la ratlla dels 100 anys.

Sony sospita de Corea del Nord per un ciberatac

Sony va patir un atac als seus servidors fa una setmana. Els hackers van aconseguir robar alguns dels seus films més importants, com *Fury*, *Annie* i *Mr. Turner* per filtrar-los a la xarxa. L'empresa investiga si hi ha cap connexió dels pirates amb Corea del Nord, que està molesta per l'estrena del seu film *The Interview*.

ART I ACTIVISME

01. *Todos juntos podemos parar el sida*, el mural de Keith Haring al costat del Macba. CRISTINA CALDERER
02. Els tres integrants de General Idea a la Fundació Joan Miró el març del 1991. MARTÍN GARCÍA
03. *Accés [als medicaments] per a tothom*, de Shirin Neshat. ARTAIDS
04. *Sense títol (Última llum)*, de Félix González-Torres. COL·LECCIÓ MACBA
05. Autoretrat de Robert Mapplethorpe del 1988. AFP / GETTY IMAGES

americana Nan Goldin, també representada a la mostra de la Fundació Suñol, va organitzar una exposició a Nova York per mostrar la seva visió de la crisi. Mentre que les primeres imatges de pacients infectats pel VIH en un hospital, difoses pels volts del 1985, estaven envoltades d'una atmosfera de tristesa, reclusió i indefensió, Goldin va retratar els estralls que la sida va provocar al seu entorn més íntim amb tendresa, respecte i comprensió, tot i la duresa de les imatges.

L'art com un crit i com un bàlsam

Aquells primers treballs "eren com un crit de desesperació", diu Han Nefkens, seropositiu i el fundador d'ArtAids, l'organització d'on provenen algunes de les obres exposades a la Fundació Suñol. "Els primers antiretrovirals es van començar a distribuir el 1996 -afegeix- i la mortalitat va disminuir significativament". Però això no va associat al fet que les representacions de la síndrome se suavitzessin. En els anys més durs de la crisi de la sida va haver-hi artistes, com el cubà Félix González-Torres (1957-1996), el cineasta i artista britànic Derek Jarman (1942-1994) i l'espanyol Pepe Espaliú (1955-1993), que van abordar aquesta problemàtica amb obres carregades de lirisme. Una de les peces que González-Tor-

res va realitzar després de la mort del seu company, exposada dins *Perfect lovers*, és d'una senzillesa colpidora: consisteix en una tira de llums penjada del sostre, com si hagués quedat abandonada després que s'acabés una festa. A diferència d'aquest artista, el fotògraf Robert Mapplethorpe, que va morir arran de les complicacions que li va provocar la sida el 1989, es va continuar retratant amb una imatge de força, gairebé desafiant, fins poc abans de la seva mort.

En els últims anys ArtAids ha invertit molts esforços per obrir l'horitzó de les representacions del VIH a nivell global, més enllà d'Europa i els Estats Units, amb encàrrecs d'obres a creadors d'altres contextos on el VIH és encara més problemàtic i d'altres que fins ara no havien abordat aquesta problemàtica, com la catalana Eulàlia Valladosera. "A l'Àfrica i a Tailandia hem pogut parlar d'art contemporani amb estudiants que no anaven a exposicions d'art contemporani i també en llocs insòlits com presons", conclou Nefkens sobre la tasca que fa per aconseguir que l'art sigui un vehicle perquè el gran públic, no només el dels col·lectius més afectats, prengui més consciència de la problemàtica del virus. I per combatre, així, l'estigmatització que pateixen les persones seropositives. —

"Quan Haring va pintar el mural, el VIH no era visible a Barcelona"

A.R.T.
BARCELONA

Ferran Pujol, el creador del Checkpoint, un centre de detecció de VIH a Barcelona, va saber que era seropositiu el 1986. Tres anys després va anar a veure Keith Haring mentre pintava el mural *Todos juntos podemos parar el sida* i va documentar el procés de creació de l'obra amb una sèrie de fotografies que va donar a la ciutat de Barcelona.

"La Catalunya i l'Espanya dels 80 estaven molt plenes de tabús", recorda Ferran Pujol. "Aleshores jo estava en contacte amb Amsterdam i els Estats Units -afegeix- i això em va permetre tenir accés a informació i expressions d'una manera molt més directa que si hagués estat aquí, on tot era més clandestí. Era molt difícil parlar de sexualitat en públic, sobretot als mitjans de comunicació. El mural de Haring em va agradar molt perquè a Barcelona en aquell moment no hi havia cap vi-

sibilitat del VIH -subratlla Pujol- i el fet que algú afectat en parlés en primera persona i que la seva obra estigués ubicada al cor de la ciutat em confortava".

A banda de les obres d'art sobre el VIH i la sida fetes per artistes consagrats, Ferran Pujol assenyal·la la importància que té un treball d'artesanía i que està fet per persones anònimes, el Tapís Memorial de la Sida. "És l'obra d'art més gran del món en extensió, en impacte i en representativitat social. És una eina molt poderosa". L'origen del Tapís Memorial es remunta a San Francisco l'any 1985 i va ser concebut per l'activista Cleve Jones. Es va exposar per primera vegada el 1987 i actualment està format per més de 48.000 peces, i el 1989 va ser proposat perquè rebés el premi Nobel de la pau. "Serveix per recordar totes les persones que morien i que no es volien amagar. Sempre s'ha parlat de l'estigma, però el Tapís, amb més de 100.000 fragments de vides individuals, ens mostra que fins i tot en les èpoques més dures no tothom es va amagar", conclou Pujol, que dirigeix la branca catalana de la iniciativa, Projecte dels Noms, que va promoure el primer Memorial Permanent de la Sida a Europa, ubicat al Jardí d'Acclimatació de Montjuïc. —

Col·lectiu El Tapís Memorial és el projecte comunitari més gran